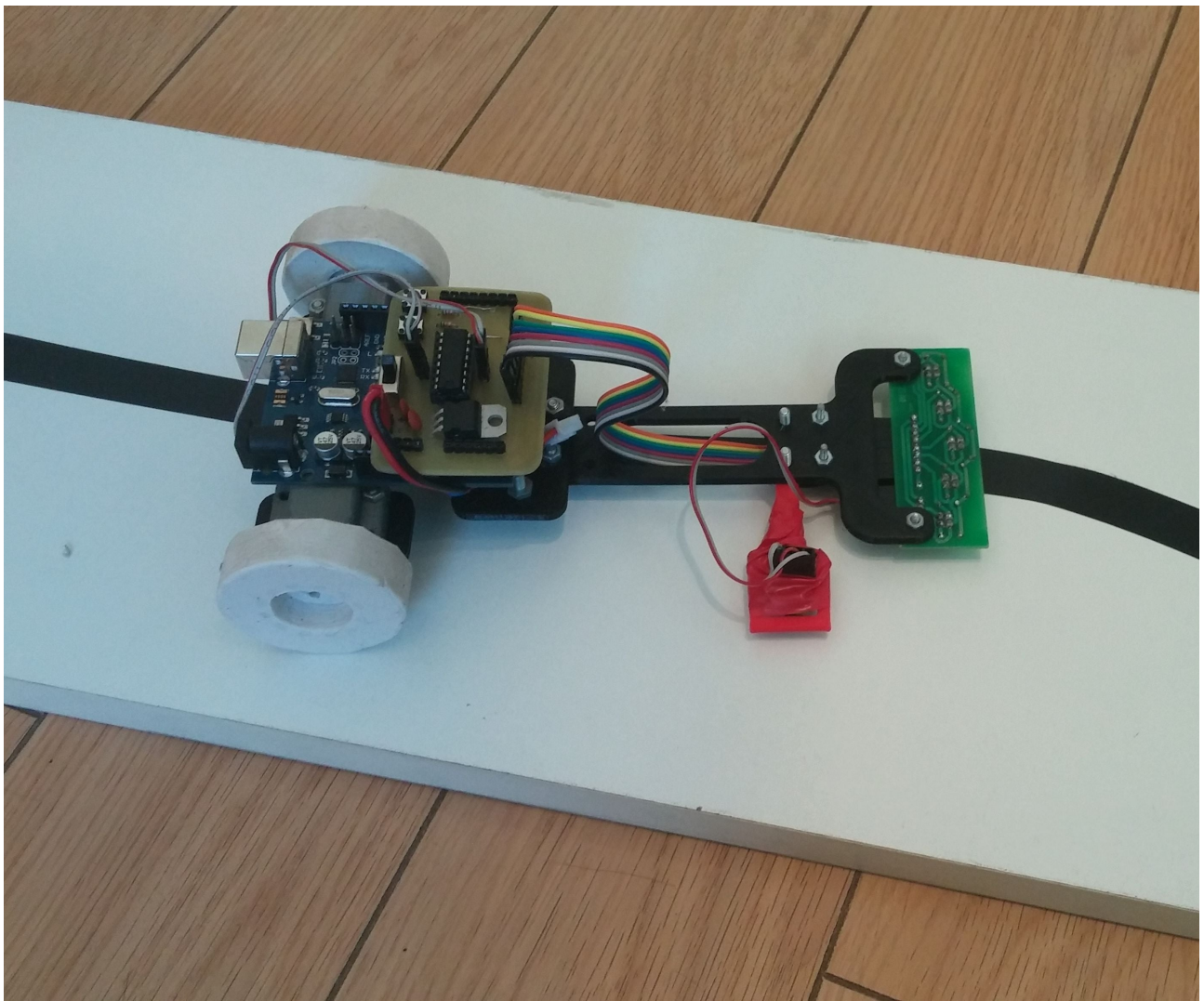

ربات تعقيب خط

وظیفه ربات تعقیب خط دنبال کردن خط سیاه در زمینه سفید است.
این ربات از سه قسمت اصلی تشکیل شده است که عبارتند از:

1- سنسورها

2- درایور کنترل کننده

3- موتورها

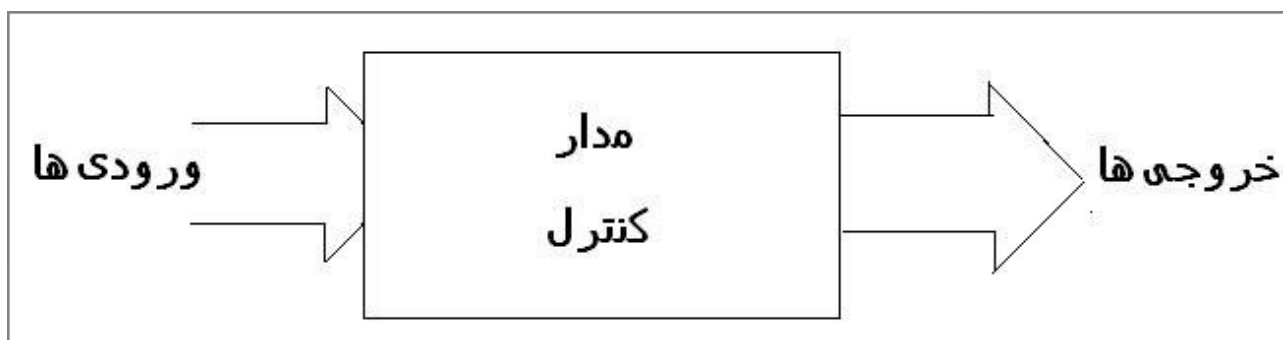
هر قسمت با توجه به اجزای اصلی دارای قسمت‌های دیگری هستند برای مثال از IC درایور برای اتصال موتورها به درایور کنترل کننده و از میکروکنترلر ATmega16 به عنوان قلب ربات در درایور کنترل کننده استفاده می‌کنیم.

برای ساخت این ربات هر قسمت را به همراه نحوه کارکرد و نحوه بکار بردن آن توضیح خواهیم داد.

یک ربات تعقیب خط که دو موتور و هفت سنسور دارد فقط به قسمت‌های زیر احتیاج دارد:

در این بخش ابتدا با یکسری قطعات را توضیح می دهیم و از توضیحات درباره مقاومت خازن دید و ... اجتناب میکنیم چرا که در درس مدار الکتریکی گفته شده و تکرار مکررات خواهد شد.

روبات تعقیب باید بتواند مسیری مشکی رنگ به عرض 18 میلیمتر را در زمینه سفید دنبال کند و از بردگی ها و زاویه های مسیر عبور کند . تشخیص رنگ سیاه از سفید با سنسور های مادون قرمز است که در کف روبات کار گذاشته می شود.

برخی قطعات بکار رفته با کاربرد های آن ها در زیر آمده است:

سنسور ها (۷ عدد)

این گونه از سنسور ها از يك فرستنده و يك گیرنده مادون قرمز تشکیل شده است.

پرتوهای مادون قرمز توسط فرستنده فرستاده شده و به سطح برخورد می کند و بازتاب آن توسط گیرنده دریافت می شود .

اینگونه از سنسورها به دلیل اینکه از محیط اثر نمی گیرند , درصد خطا بسیار پائینی دارند بنابراین ما در مورد این سنسورها صحبت می کنیم.

سنسور های مادون قرمز به دو دسته تقسیم می شوند .

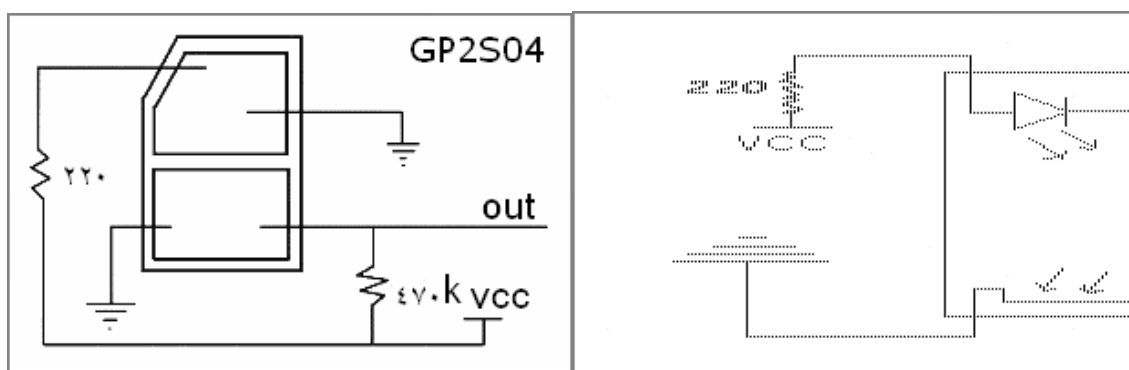
دسته اول LED فرستنده و گیرنده جدا از هم است. این گونه از سنسورها در اندازه 5mm و 3mm موجود است. نوع 3 میلیمتری به دلیل اینکه LED فرستنده و گیرنده هم رنگ هستند تشخیص آنها سخت است و باید توسط مالتی متر انجام شود.

مشکل دیگر این سنسور ها این است که نوع تقلبي آن نیز بسیار زیاد است و امکان دارد از بین 5 سنسور 1 یا 2 تا خراب باشد .

گونه ي دیگر سنسور هاي مادون قرمز به صورتی است که فر ستنده و گیرنده با هم در يك قطعه قرار دارند این گونه از سنسور ها دارای اندازه بسیار كوچك و دقت خوبی هستند . برای بایاس کردن سنسور : مقاومت R2 برای تنظیم جریان Led فرستنده قرار دارد برای فرستنده 20 تا 40 میلی آمپر است.

Led گیرنده به صورت معکوس بایاس می شود گیرنده به صورت يك مقاومت متغیر در برابر اشعه مادون قرمز عمل می کند با دریافت اشعه مادون قرمز مقاومت آن شدت افت پیدا می کند ولتاژ پایه مثبت مقایسه گر را کاهش می دهد تا اینکه خروجی آن يك (VCC) شود .

نمایی این سنسور ها در شکل زیر آمده است:

موتور هاي DC :

جهت چرخش موتور به جهت جریان بستگی دارد با معکوس کردن جهت جریان می توانیم جهت حرکت موتور را عوض کنیم.

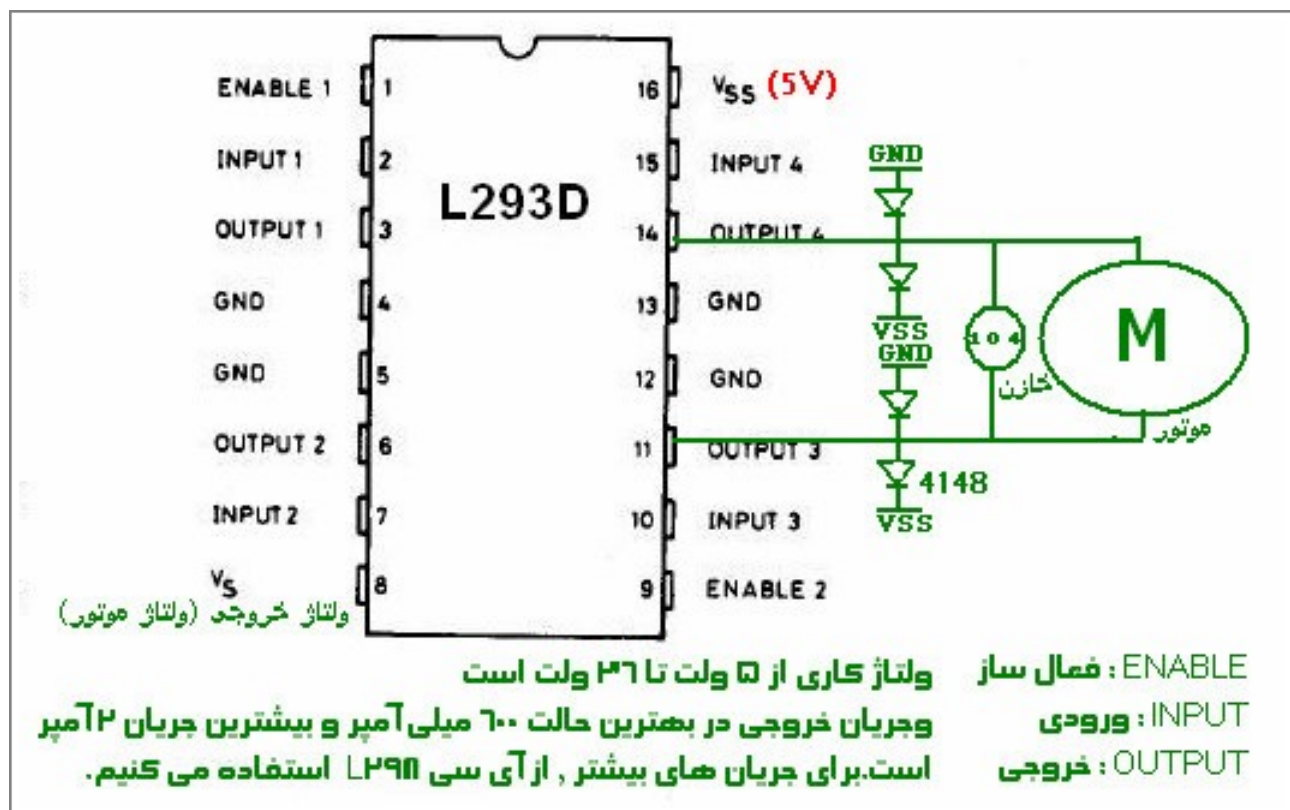
سرعت يك موتور DC بر حسب دور بر دقیقه بیان می شود به جریان و بار موتور بستگی دارد بدون بار rpm 500 تا rpm 1000

ولتاژ: موتور هاي DC كوچك را می توان با ولتاژ هاي نامی در محدوده 1.5 V تا 48 V تهیه نمود ولتاژ مشخص شده بر روی موتور , ولتاژ نامی موتور را نشان می دهد که برای

کا رکورد معمولی موتور اعمال می شود در عمل ولتاژ نامی بسیار مهم می باشد ، چرا که این ولتاژ نشان دهنده حد اکثر ولتاژ توصیه شده ای که می توان به موتور اعمال نمود.

جریان: مقدار جریان عبوری از موتور ، زمانی که موتور تحت ولتاژ نامی کار می کند ، به مقدار بار بستگی دارد با افزایش مقدار بار مقدار جریان افزایش می یابد . باید از کارکرد موتور با بار بیش از حد مجاز جلوگیری کنیم باعث سوختن موتور می شود. موتور های DC متداول دارای جریان های کار کرد در محدوده 50 میلی آمپر تا بیش از 2 آمپر می باشند.

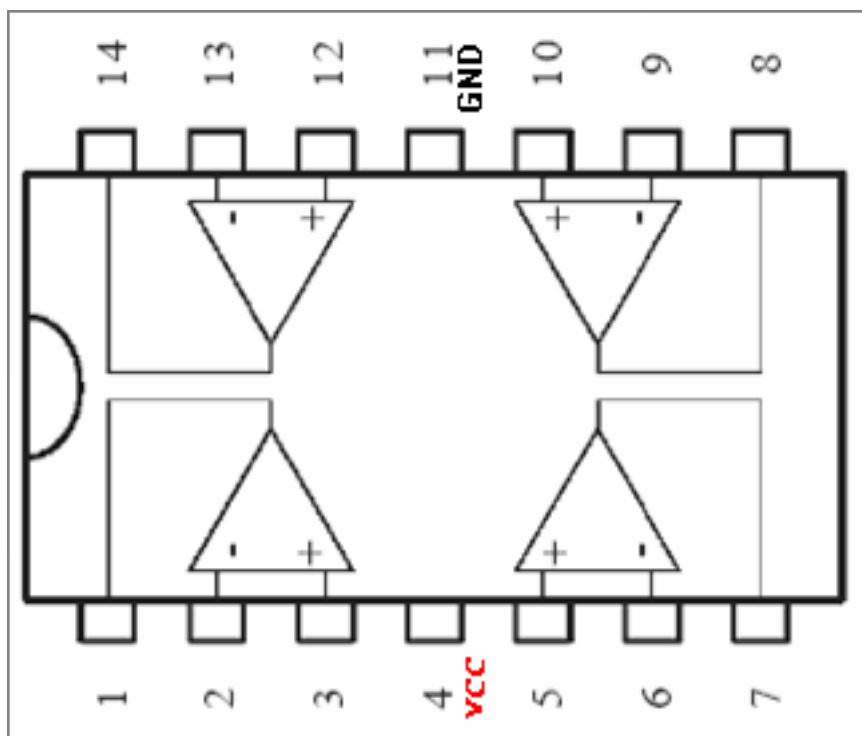
درایور موتور ها (L293 آی سی)

آیسی آپ امپ

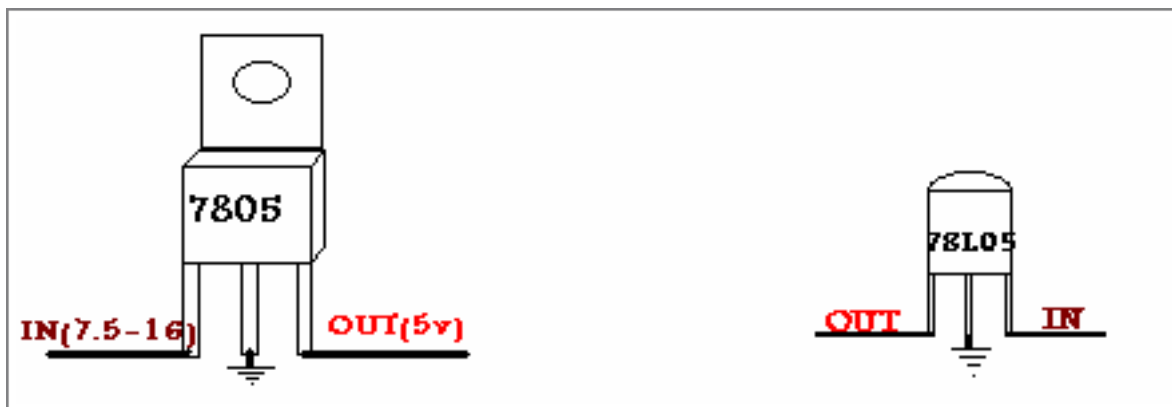
LM324

این آی سی 4 آپ امپ دارد در یک حالت خاص: ورودی آنالوگ را از سنسورها با یک ولتاژ مرجع مقایسه می کند و به صفر و یک برای میکرو تبدیل می کند.

آی سی ریگولاتور 7805 :

آیسی 7805 از 500 ma تا 1 آمپر جریان می دهد آی سی 78L05 در حدود 150 ma جریان می دهد.

میکروکنترلر:

هر یک از میکروکنترلر ها مجموعه دستورات و مجموعه ثبات های خود را دارد بنابر این با یکدیگر سازگار نیستند.

برنامه ای که بر روی یکی از آنها نوشته شود بر روی دیگری قابل اجرا نیست.

تفاوت میکروکنترلر و میکروپروسسور های همه منظوره : میکروپروسسور ها فاقد RAM و ROM و پورت های I/O در درون خود تراشه هستند. سرعت میکروپروسسور ها بالا تر از میکروکنترلر ها است میکروکنترلر ها دارای يك RAM و ROM و پورت های I/O از پیش تعیین شده هستند ولي براي میکروپروسسور ها خودمان طراحی می کنیم.

انتظاراتی که از میکروکنترلر داریم:

- 1- برآورده کردن نیاز محاسبات کار به صورت موثر و مقرون به صرفه .
 - 2- در دست داشتن نرم افزار های کمکی مانند کامپایلر ها اسمبلر ها و عیب یاب ها.
 - 3- منابع گسترده و قابل اعتماد برای میکروکنترلر ها .
 - 4- به وسیله Programmer و کامپیوتر می توان میکرو را پروگرام کرد.
- میکروکنترلرهای AVR به سه دسته تقسیم می شوند :

(ATiny) Tiny AVR-1

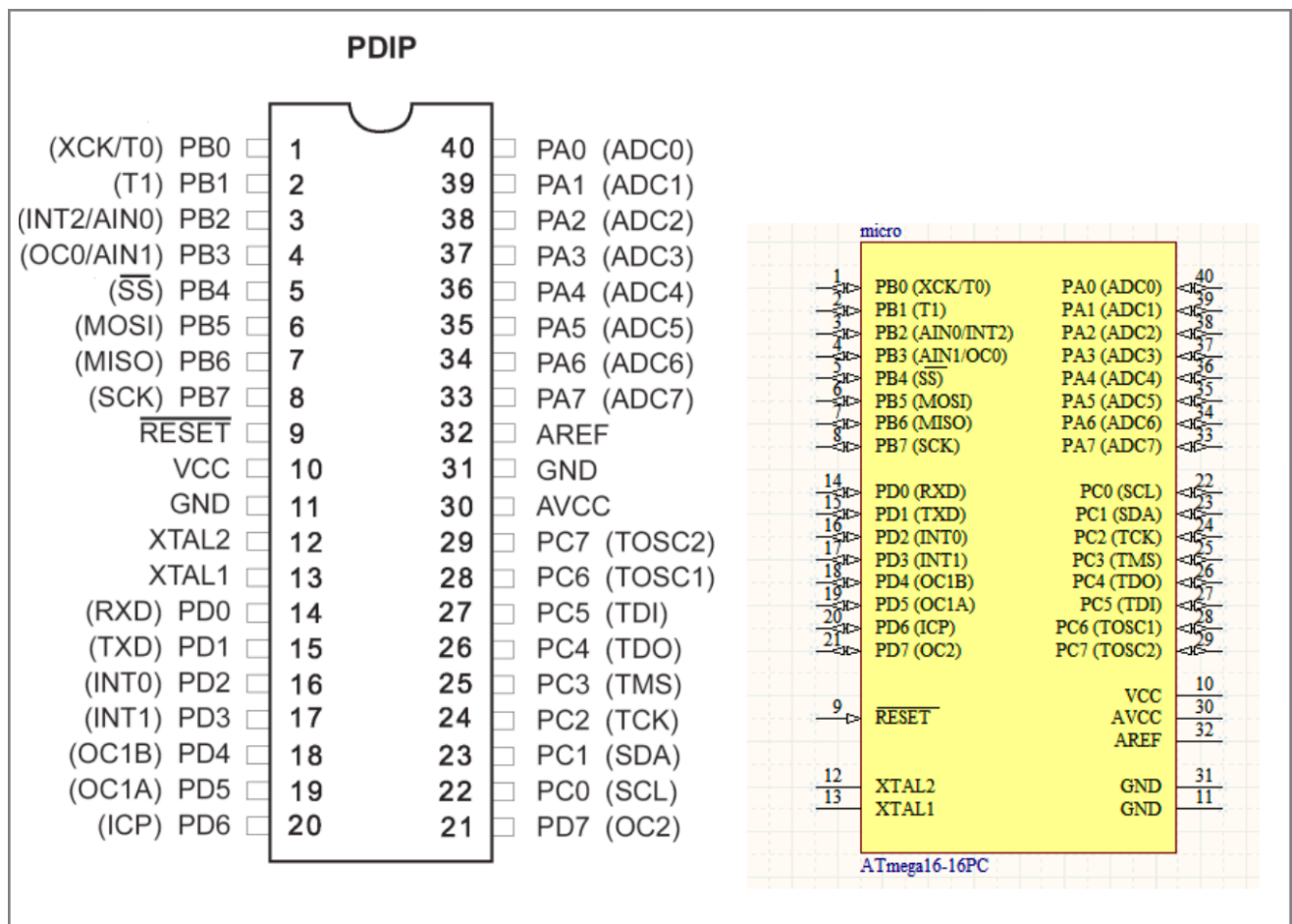
(AT90s) Classic AVR-2

mega AVR-3 (ATmega)

تفاوت این 3 نوع به امکانات موجود در آنها مربوط می شود .

Tiny AVR ها غالبا تراشه هایی با تعداد پایه و مجموعه دستورات کمتری نسبت به Mega AVR ها می باشند و به عبارتی از لحاظ پیچیدگی حد اقل امکانات را دارند Mega AVR ها حداکثر امکانات را دارند و Classic AVR ها جایی بین این دو نوع قرار می گیرند. البته از آنجایی که از بین سه دسته ذکر شده Classic AVR ها، قبل از دو گروه دیگر تولید شده اند امروزه در طرح های جدید کمتر از آنها استفاده می شود و عملا هر يك از آنها با تراشه ای از گروه Mega AVR یا Tiny AVR جایگزین شده اند.

برای این ربات ما از میکرو کنترلر AT mega 16 استفاده کرده ایم که شمای آن در زیر آمده است:

ویژگی های میکروکنترلر Atmega16A :

- پایداری بالا

- مصرف توان کم
- میکروکنترلر ۸ بیتی Atmel
- معماری RISC پیشرفته ، ۱۳۱ دستورالعمل قدرتمند ، اجرای اغلب دستورالعمل ها در یک کلاک ، ۳۲ رجیستر ۸ بیتی با کاربرد عمومی ، بیش از ۱۶ میلیون دستورالعمل بر ثانیه (MIPS) با کلاک ۱۶ مگاهرتز (MHz)
- ۱۶ کیلوبایت حافظه فلش قابل برنامه ریزی
- ۵۱۲ بایت EEPROM
- ۱ کیلوبایت SRAM
- قابلیت برنامه ریزی حافظه فلش تا ۱۰,۰۰۰ بار و حافظه ی EEPROM تا ۱۰۰,۰۰۰ بار
- ماندگاری برنامه تا ۲۰ سال در دمای ۸۵ درجه و ۱۰۰ سال در دمای ۲۵ درجه سانتی گراد
- دارای قفل برنامه برای حفاظت از نرم افزار
- رابط JTAG مطابق استاندارد IEEE 1149.1
- دارای ۲ تایمر ۸ بیتی
- دارای یک تایمر ۱۶ بیتی
- دارای RTC با اسیلاتور مجزا
- ۴ کانال PWM
- ۸ کانال ADC ده بیتی
- رابط سریال TWO WIRE یا TWI
- USART
- رابط سریال SPI در حالت Master/Slave
- دارای تایمر دیده بان با اسیلاتور مجزای داخلی
- مقایسه گر آنالوگ داخلی
- دارای اسلاتور RC کالیبره شده داخلی
- ۳۲ پورت ورودی و خروجی
- ولتاژ تغذیه ۲,۷۵ تا ۵,۵ ولت
- پشتیبانی از فرکانس ۰ تا ۱۶ مگاهرتز
- مصرف انرژی در فرکانس ۱ مگاهرتز ، ولتاژ ۳ ولت و دمای ۲۵ درجه : فعال : ۰,۶ میلی آمپر – حالت بیکاری: ۰,۲ میلی آمپر – حالت Power Down کمتر از ۱ میکرو آمپر.

ساخت برد سنسور:

شکل چیدن سنسور ها بسیار مهم است عمومی ترین روش بصورت 8 می باشد ولی ما به صورت دوزنقه سنسور ها را چیده ایم. برای ساخت مدار میتوان از برد سوراخ که ما از فیبر چهار هزار سوراخ استفاده کرده ایم و یا یک مدار روی pcb طراحی کرد.

ابتدا پایه های vcc فرستنده و گیرنده را به هم متصل میکنیم تا جریان را در هر دو برقرار کنیم فقط در انتها gnd گیرنده را چک میکنیم پایه gnd فرستنده را با یک مقاومت 222 اهم به هم وصل میکنیم (البته اندازه مقاومت به تعداد سنسور ها نیز مربوط میشود)

بعد از اتصال برد سنسور باید مقاومت متغییر را جهت تنظیم حساسیت سنسورها روی برد سوار کنیم برای اینکار پایه سوم مقاومت متغییر را به GND برد و یکی از پایه ها را به GND گیرنده سنسور متصل میکنیم.

ساخت برد مدار کنترل درایور:

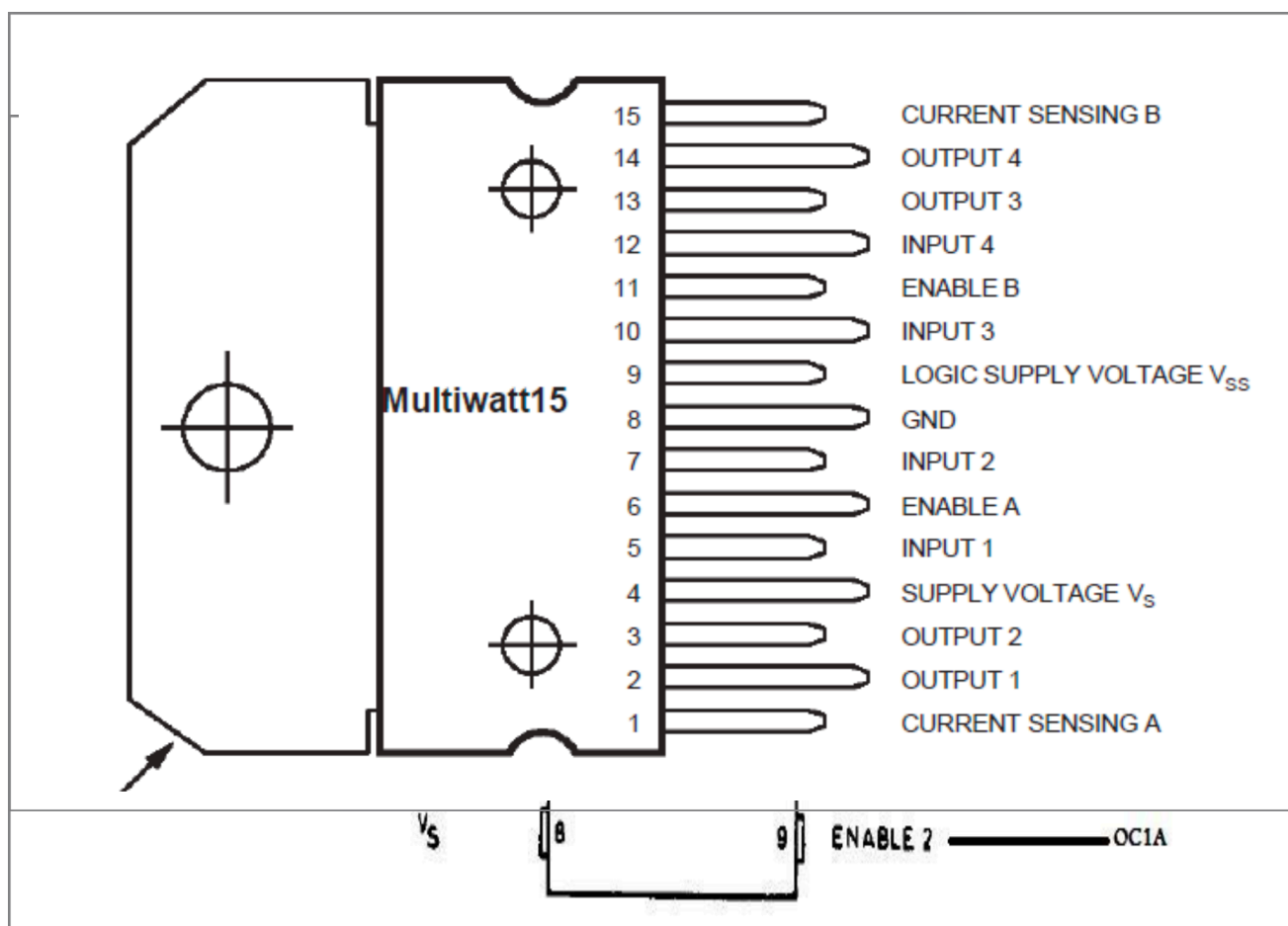
ابتدا سنسور ها را به ADC یا همان تبدیل کننده آنالوگ به دیجیتال متصل میکنیم که سنسور ها به پورت های A میکرو ما متصل شده اند و نقش ورودی را دارند.

سپس از نحوه اتصال میکرو به درایور کنترل کننده و درایور به سنسور ها کد مربوطه را میزنیم.

مدار درایور جهت راه اندازی موتور ها استفاده میشود در نتیجه ما میتوانیم با فرمان دادن به ای سی درایور به موتور ها حرکت دهیم شماتیک مدار بصورت زیر است:

در ic درایور در پایه وجود دارد که وظیفه enable (فعال) کردن خروجی (output) را دارند این پایه ها را به oc متصل میکنیم و input را به دیگر پایه های میکرو متصل میکنیم هنگامی که میخواهیم موتور ها را حرکت دهیم باید ابتدا به پایه های enable میکرو فرمان دهیم.

ic زیر درایور 298 را نشان میدهد این ای سی یک پایه کمتر از 293 دارد.

پایه های این ای سی مانند ای سی 293 I است با این تفاوت که یک GND کمتر دارد.

به طور کلی در طراحی این مدار از یک هیت سینک و رگولاتور و خازن استفاده شده که ولتاژ ۱۲ ولت اداپتور به طور مستقیم به میکرو وارد نشود چون میکرو ما با ولتاژ ۶ ولت و درایود با ولتاژ ۵ ولت کار میکند .

هم چنین یک تبدیل کننده آنالوگ به دیجیتال داریم که از آن برای خواندن سنسورها استفاده میکنیم که به صورت ورودی عمل میکنند.

هم چنین دو موتور قرار داده شده است که سرعت آن ها به وسیله دو پایه تایمر یک یعنی OCR1B , OCR1A کنترل میشود که سرعت های استفاده شده در سورس کد برنامه همگی اعدادی هستند که به صورت تجربی و با آزمون و خطا به دست آمده اند.

هم چنین در پیاده سازی این مدار بر روی زمین سفید و چسب برق مشکی جهت تشخیص سفید و مشکی برای ربات به مشکی عدد یک و به سفید عدد صفر را نسبت داده ایم هم چنین مرزی را به عنوان صفر و یک در نظر گرفته ایم که این عدد هم با توجه به اندازه گیری های به عمل آمده توسط صفر و یک ۵۰۰ می باشد

(عدد محاسبه شده باید بین ۰ و ۱۰۲۳ باشد) که عدد ۵۰۰ مرز بین صفر و یک ما می باشد که ربات ما بتواند خط سفید را از مشکی تشخیص بدهد.

سورس کد برنامه:

```
/******
```

```
This program was created by the  
CodeWizardAVR V3.12 Advanced  
Automatic Program Generator  
Copyright 1998-2014 Pavel Haiduc, HP InfoTech s.r.l.  
http://www.hpinfotech.com
```

```
Project :  
Version :  
Date   : 5/21/2018  
Author :  
Company :  
Comments:
```

```
Chip type           : ATmega16A  
Program type        : Application  
AVR Core Clock frequency: 8.000000 MHz  
Memory model         : Small  
External RAM size    : 0  
Data Stack size      : 256
```

```
*****/
```

```
#include <mega16a.h>
```

```
#include <delay.h>
```

```
// Declare your global variables here
```

```
// Voltage Reference: AREF pin
```

```

#define ADC_VREF_TYPE ((0<<REFS1) | (0<<REFS0) |
    (0<<ADLAR))

// Read the AD conversion result
unsigned int read_adc(unsigned char adc_input)
{
    ADMUX=adc_input | ADC_VREF_TYPE;
    // Delay needed for the stabilization of the ADC input voltage
    delay_us(10);
    // Start the AD conversion
    ADCSRA=(1<<ADSC);
    // Wait for the AD conversion to complete
    while ((ADCSRA & (1<<ADIF))==0);
    ADCSRA=(1<<ADIF);
    return ADCW;
}

void main(void)
{
    // Declare your local variables here
    int S=0;
    // Input/Output Ports initialization
    // Port A initialization
    // Function: Bit7=In Bit6=In Bit5=In Bit4=In Bit3=In Bit2=In Bit1=In
    //             Bit0=In
    DDRA=(0<<DDA7) | (0<<DDA6) | (0<<DDA5) | (0<<DDA4) |
        (0<<DDA3) | (0<<DDA2) | (0<<DDA1) | (0<<DDA0);
    // State: Bit7=T Bit6=T Bit5=T Bit4=T Bit3=T Bit2=T Bit1=T Bit0=T
    PORTA=(0<<PORTA7) | (0<<PORTA6) | (0<<PORTA5) |
        (0<<PORTA4) | (0<<PORTA3) | (0<<PORTA2) | (0<<PORTA1)
        | (0<<PORTA0);

    // Port B initialization
    // Function: Bit7=In Bit6=In Bit5=In Bit4=In Bit3=In Bit2=In Bit1=In
    //             Bit0=In
    DDRB=(0<<DDB7) | (0<<DDB6) | (0<<DDB5) | (0<<DDB4) |
        (0<<DDB3) | (0<<DDB2) | (0<<DDB1) | (0<<DDB0);
    // State: Bit7=T Bit6=T Bit5=T Bit4=T Bit3=T Bit2=T Bit1=T Bit0=T

```



```

PORTB=(0<<PORTB7) | (0<<PORTB6) | (0<<PORTB5) |
      (0<<PORTB4) | (0<<PORTB3) | (0<<PORTB2) |
      (0<<PORTB1) | (0<<PORTB0);

// Port C initialization
// Function: Bit7=In Bit6=In Bit5=In Bit4=In Bit3=In Bit2=In Bit1=In
           Bit0=In
DDRC=(0<<DDC7) | (0<<DDC6) | (0<<DDC5) | (0<<DDC4) |
      (0<<DDC3) | (0<<DDC2) | (0<<DDC1) | (0<<DDC0);
// State: Bit7=T Bit6=T Bit5=T Bit4=T Bit3=T Bit2=T Bit1=T Bit0=T
PORTC=(0<<PORTC7) | (0<<PORTC6) | (0<<PORTC5) |
      (0<<PORTC4) | (0<<PORTC3) | (0<<PORTC2) |
      (0<<PORTC1) | (0<<PORTC0);

// Port D initialization
// Function: Bit7=Out Bit6=Out Bit5=Out Bit4=Out Bit3=Out
           Bit2=Out Bit1=Out Bit0=Out
DDRD=(1<<DDD7) | (1<<DDD6) | (1<<DDD5) | (1<<DDD4) |
      (1<<DDD3) | (1<<DDD2) | (1<<DDD1) | (1<<DDD0);
// State: Bit7=0 Bit6=0 Bit5=0 Bit4=0 Bit3=0 Bit2=0 Bit1=0 Bit0=0
PORTD=(0<<PORTD7) | (0<<PORTD6) | (0<<PORTD5) |
      (0<<PORTD4) | (0<<PORTD3) | (0<<PORTD2) |
      (0<<PORTD1) | (0<<PORTD0);

// Timer/Counter 0 initialization
// Clock source: System Clock
// Clock value: Timer 0 Stopped
// Mode: Normal top=0xFF
// OC0 output: Disconnected
TCCR0=(0<<WGM00) | (0<<COM01) | (0<<COM00) |
      (0<<WGM01) | (0<<CS02) | (0<<CS01) | (0<<CS00);
TCNT0=0x00;
OCR0=0x00;

// Timer/Counter 1 initialization
// Clock source: System Clock
// Clock value: 125.000 kHz
// Mode: Fast PWM top=0x00FF

```

```

// OC1A output: Non-Inverted PWM
// OC1B output: Non-Inverted PWM
// Noise Canceler: Off
// Input Capture on Falling Edge
// Timer Period: 2.048 ms
// Output Pulse(s):
// OC1A Period: 2.048 ms Width: 0 us
// OC1B Period: 2.048 ms Width: 0 us
// Timer1 Overflow Interrupt: Off
// Input Capture Interrupt: Off
// Compare A Match Interrupt: Off
// Compare B Match Interrupt: Off
TCCR1A=(1<<COM1A1) | (0<<COM1A0) | (1<<COM1B1) |
        (0<<COM1B0) | (0<<WGM11) | (1<<WGM10);
TCCR1B=(0<<ICNC1) | (0<<ICES1) | (0<<WGM13) | (1<<WGM12)
        | (0<<CS12) | (1<<CS11) | (1<<CS10);
TCNT1H=0x00;
TCNT1L=0x00;
ICR1H=0x00;
ICR1L=0x00;
OCR1AH=0x00;
OCR1AL=0x00;
OCR1BH=0x00;
OCR1BL=0x00;

// Timer/Counter 2 initialization
// Clock source: System Clock
// Clock value: Timer2 Stopped
// Mode: Normal top=0xFF
// OC2 output: Disconnected
ASSR=0<<AS2;
TCCR2=(0<<PWM2) | (0<<COM21) | (0<<COM20) | (0<<CTC2) |
        (0<<CS22) | (0<<CS21) | (0<<CS20);
TCNT2=0x00;
OCR2=0x00;

// Timer(s)/Counter(s) Interrupt(s) initialization

```

```
TIMSK=(0<<OCIE2) | (0<<TOIE2) | (0<<TICIE1) | (0<<OCIE1A) |  
      (0<<OCIE1B) | (0<<TOIE1) | (0<<OCIE0) | (0<<TOIE0);
```

```
// External Interrupt(s) initialization
```

```
// INT0: Off
```

```
// INT1: Off
```

```
// INT2: Off
```

```
MCUCR=(0<<ISC11) | (0<<ISC10) | (0<<ISC01) | (0<<ISC00);
```

```
MCUCSR=(0<<ISC2);
```

```
// USART initialization
```

```
// USART disabled
```

```
UCSRB=(0<<RXCIE) | (0<<TXCIE) | (0<<UDRIE) | (0<<RXEN) |  
      (0<<TXEN) | (0<<UCSZ2) | (0<<RXB8) | (0<<TXB8);
```

```
// Analog Comparator initialization
```

```
// Analog Comparator: Off
```

```
// The Analog Comparator's positive input is
```

```
// connected to the AIN0 pin
```

```
// The Analog Comparator's negative input is
```

```
// connected to the AIN1 pin
```

```
ACSR=(1<<ACD) | (0<<ACBG) | (0<<ACO) | (0<<ACI) | (0<<ACIE)  
      | (0<<ACIC) | (0<<ACIS1) | (0<<ACIS0);
```

```
// ADC initialization
```

```
// ADC Clock frequency: 125.000 kHz
```

```
// ADC Voltage Reference: AREF pin
```

```
// ADC Auto Trigger Source: ADC Stopped
```

```
ADMUX=ADC_VREF_TYPE;
```

```
ADCSRA=(1<<ADEN) | (0<<ADSC) | (0<<ADATE) | (0<<ADIF) |  
      (0<<ADIE) | (1<<ADPS2) | (1<<ADPS1) | (0<<ADPS0);
```

```
SFIOR=(0<<ADTS2) | (0<<ADTS1) | (0<<ADTS0);
```

```
// SPI initialization
```

```
// SPI disabled
```

```
SPCR=(0<<SPIE) | (0<<SPE) | (0<<DORD) | (0<<MSTR) |  
      (0<<CPOL) | (0<<CPHA) | (0<<SPR1) | (0<<SPR0);
```

```

// TWI initialization
// TWI disabled
TWCR=(0<<TWEA) | (0<<TWSTA) | (0<<TWSTO) | (0<<TWEN) |
    (0<<TWIE);
PORTD.0=1;
PORTD.1=0;
PORTD.2=0;
PORTD.3=1;
OCR1AL=0;
OCR1BL=0;

```

```

while (1)
{
    // Place your code here

    S=0;
    if(read_adc(6)>500)S+=1;
    if(read_adc(5)>500)S+=2;
    if(read_adc(4)>500)S+=4;
    if(read_adc(3)>500)S+=8;
    if(read_adc(2)>600)S+=16;
    if(read_adc(0)>700)S+=32;
    if(read_adc(1)>500)S+=64;

    switch(S){
    case 0b0001000:
        PORTD.0=1;
        PORTD.1=0;
        PORTD.2=0;
        PORTD.3=1;
        OCR1AL=125;
        OCR1BL=125;
        break;

    case 0b0000100:
        PORTD.0=1;
        PORTD.1=0;

```

```
PORTD.2=0;  
PORTD.3=1;  
OCR1AL=80;  
OCR1BL=125;  
break;
```

```
case 0b0000010:  
PORTD.0=1;  
PORTD.1=0;  
PORTD.2=0;  
PORTD.3=1;  
OCR1AL=45;  
OCR1BL=125;  
break;
```

```
case 0b0000001:  
PORTD.0=1;  
PORTD.1=0;  
PORTD.2=1;  
PORTD.3=0;  
OCR1AL=125;  
OCR1BL=125;  
break;
```

```
case 0b0010000:  
PORTD.0=1;  
PORTD.1=0;  
PORTD.2=0;  
PORTD.3=1;  
OCR1AL=125;  
OCR1BL=80;  
break;
```

```
case 0b0100000:  
PORTD.0=1;  
PORTD.1=0;
```

```

PORTD.2=0;
PORTD.3=1;
OCR1AL=125;
OCR1BL=45;
break;

case 0b1000000:
PORTD.0=0;
PORTD.1=1;
PORTD.2=0;
PORTD.3=1;
OCR1AL=125;
OCR1BL=125;
break;

default :
break;
}

}
}

```

شمای ربات در پروتئوس :

